

**THE IMPORTANCE OF TEACHING PHONETICS TO YOUNG LEARNERS IN
DEVELOPING GOOD PRONUNCIATION SKILLS**

Nosirova Shaxloxon Yokubjon kizi

Teacher at Namangan State Pedagogical Institute

Email: shahlo.nosirova.97@mail.ru

Nabixonova Masturaxon Nabixonovna

Student of Namangan State Pedagogical Institute

Email: nabixonovamasturaxon@gmail.com

Annotation. This article examines the role of phonetic competence in teaching foreign languages and highlights the importance of teaching phonetics to young learners for the development of accurate pronunciation. The study analyzes the psychophysiological characteristics of children, the formation of phonemic awareness, and the effectiveness of phonetic exercises based on scientific literature. Theoretical viewpoints of leading scholars support the idea that early and systematic instruction in phonetics significantly enhances learners' communicative competence.

Key words. Phonetics, clear pronunciation, phonetic skills, young students, phonemic awareness, teaching foreign languages.

**YOSHLARDA TO'G'RI TALAFFUZ KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA
FONETIKANI O'RGATISHNING AHAMIYATI**

Annotatsiya. Ushbu maqola chet tillarni o'qitishda fonetik kompetensiyaning o'rni va yoshlarga fonetikani o'rgatishning to'g'ri talaffuzni rivojlantirishdagi ahamiyatini tahlil qiladi. Tadqiqot bolalarning psixofiziologik xususiyatlarini, fonematik ongning shakllanishini hamda ilmiy adabiyotlar asosida fonetik mashqlarning samaradorligini ko'rib chiqadi. Yetakchi olimlarning nazariy qarashlari erta va tizimli fonetika o'qitishi o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini sezilarli darjada oshirishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar. Fonetika, to'g'ri talaffuz, fonetik qobiliyat, yosh o'quvchilar, fonematik eshitish, xorijiy tilni o'qitish, muloqot qobiliyati.

**ВАЖНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ ФОНЕТИКЕ МЛАДШИХ УЧАЩИХСЯ В
ФОРМИРОВАНИИ ПРАВИЛЬНЫХ ПРОИЗНОСИТЕЛЬНЫХ НАВЫКОВ**

Аннотация. Данная статья изучает роль фонетической компетентности в преподавании иностранных языков и подчеркивает важность обучения фонетике младших учащихся для формирования точного произношения. Исследование анализирует психофизиологические особенности детей, формирование фонематического сознания и эффективность фонетических упражнений на основе научной литературы. Теоретические взгляды ведущих учёных подтверждают, что раннее и систематическое обучение фонетике значительно повышает коммуникативную компетентность обучающихся.

Ключевые слова. Фонетика, правильное произношение, фонетическая компетенция, младшие учащиеся, фонематический слух, преподавание иностранного языка.

KIRISH

Xorijiy tilni o'rgatishda to'g'ri talaffuz har doim katta o'rin egallab kelgan. Chunki gapirishning muloqotdagi muvaffaqiyati ko'pincha tovushlarni aniq va ravon chiqarishga bog'liq bo'ladi. Grammatika yoki so'z boyligidagi xatolar ko'pincha ma'noni qisman tushunishga yo'l qo'ysa-da, noto'g'ri talaffuz suhbatda katta muammolar tug'dirishi mumkin. Bu esa noto'g'ri tushunishlarga olib keladi. Shuning uchun fonetik qobiliyat xorijiy til o'rganishning asosiy qismi deb tan olinadi.

Hozirgi til o'qitish usullarida fonetika shunchaki qo'shimcha emas. U og'zaki gapirishni shakllantirishning muhim qismi hisoblanadi. To'g'ri talaffuz o'quvchining gapirishdagi ishonchini ko'taradi. U muloqotga tayyorligini ham mustahkamlaydi. Agar fonetik xatolar erta bartaraf etilmasa, ular keyinroq qotib qolishi mumkin. Bu talaffuzdagi doimiy muammolarga sabab bo'ladi. Natijada xorijiy tilda erkin suhbatlashish qiyinlashadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA USULLAR

Tilshunoslar va metodika mutaxassislari fonetik ko'nikmalarni aynan bolalikda shakllantirish eng yaxshi yo'l ekanini aytadilar. Chunki bolalarda gapirish organlari juda moslashuvchan bo'ladi. Tovushlarni eshitish va takrorlash qobiliyatlari ham kuchli namoyon bo'ladi. Mashhur olim E. Lenneberg o'zining Biological Foundations of Language kitobida bolaning gapirish tizimi va eshitish qobiliyati ma'lum yoshlarda til tovushlarini tabiiy o'zlashtirishga eng mos kelishini isbotlaydi [1]. Bu nazariya shuni ko'rsatadiki, fonetik qobiliyat kech shakllansa, talaffuz xatolari qotib qoladi. Ularni keyin tuzatish qiyinlashadi.

Fonetikani o'rgatishda muntazam yondashuvga M. Celce-Murcia alohida to'xtaladi. U Teaching Pronunciation kitobida talaffuzni xorijiy til o'qitishning markaziy qismi deb baholaydi. Fonetik mashqlarni tasodifiy emas, balki reja bo'yicha va izchil o'tkazishni ta'kidlaydi [2]. Celce-Murcia shuni qayd etadiki, fonetik mashg'ulotlar to'g'ri talaffuzdan tashqari tinglash ko'nikmalarini ham oshiradi. Ular nutq faolligini va o'ziga ishonchni rivojlantiradi. Yosh o'quvchilar tovushlarni taqlid qilishda yaxshi bo'lgani uchun fonetik mashqlarni boshlang'ich sinflarda o'qitishga kiritish kerak.

Bundan tashqari, fonetik qobiliyat fonematik eshitish bilan chambarchas bog'liq. D. Crystal tadqiqotlarida fonetik bilim tovushlarni to'g'ri sezish va ajratish mexanizmlarini kuchaytirishini aytadi. Bu til o'rganishda asosiy yordamchi bo'ladi [3]. Bunday fikrlar eshitish va talaffuz mashqlarini birgalikda o'tkazish zarurligini ko'rsatadi.

Ushbu ishda ilmiy asos va muntazamlilikni saqlash uchun bir necha tadqiqot usuli qo'llanildi. Xorijiy til metodikasiga oid kitob va maqolalarni tahlil qilish orqali olimlarning fikrlari o'rganildi. Qiyoslash usuli bilan fonetikani erta va kech o'rgatishning ustunliklari solishtirildi. Umumlashtirish usuli yordamida fonetik mashqlar va yondashuvlar bo'yicha umumiy fikrlar chiqarildi. Bu usullar tadqiqot natijalarining ishonchini oshirdi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Fonetik bilimlarning qiymatini D. Crystal tovushlarni to'g'ri eshitish va tushunishga yordam berishi orqali izohlaydi [4]. Uningcha, fonetik ko'nikmalar yetarli bo'lmasa, tovushlarni ajratishda muammolar paydo bo'ladi. Shuning uchun fonetik bilimlar xorijiy til o'rganishda katta o'rin tutadi.

P. Lightbown va N. Spada bolalikda o'rgatilgan talaffuz keyinchalik sinflarda barqaror qolishini aytadilar [5]. Ular ta'kidlaydilariki, boshlang'ichda fonetik asos yaxshi bo'lmasa, keyin noto'g'ri talaffuzni to'g'rilash qiyinlashadi.

G. Kelly fonetikani o'rgatishda og'iz harakatlari mashqlari va o'xshash tovush juftlarini ishlatishni muhim deb biladi [6]. Bu mashqlar o'quvchilarga o'xshash tovushlarni farqlashni o'rgatadi. Ular to'g'ri talaffuz ko'nikmalarini shakllantiradi.

A. Underhill fonetikada ritm va ohangga e'tibor berishni zarur deb hisoblaydi. Uning fikri bo'yicha, fonetik materialni qo'shiq va o'yinlar bilan berish yosh o'quvchilar uchun qiziqarli bo'ladi. Bu ularni darsda faol qiladi [7].

O'qitish amaliyoti shuni ko'rsatadiki, fonetik mashg'ulotlar muntazam bo'lsa, o'quvchilar og'zaki gapirishda ko'proq faol bo'ladi. Ularning xorijiy tilda gapirishga ishonchi ham oshadi. Bu fonetik mashqlarning yosh o'quvchilarda nutq qobiliyatini rivojlantirishdagi rolini tasdiqlaydi.

XULOSA

Yosh o'quvchilarga fonetikani o'rgatish to'g'ri talaffuzni shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Erta fonetik tayyorgarlik talaffuz xatolarini oldini oladi. U tovushlarni to'g'ri eshitish va talaffuz qilishga yordam beradi.

Fonetik mashqlar fonematik eshitishni kuchaytiradi. Ular o'quvchilarning xorijiy tilda gapirishga ishonchini oshiradi. Shuning uchun fonetikani o'rgatish yosh o'quvchilar xususiyatlarini hisobga olgan holda muntazam va ilmiy asosda bo'lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Lenneberg, E. Biological Foundations of Language. — Nyu-York: Wiley, 1967. — 156–189-b.
2. Celce-Murcia, M., Brinton, D. M., Goodwin, J. M. Teaching Pronunciation: A Course Book and Reference Guide. — Kembrij: Cambridge University Press, 2010. — 21–45-b.
3. Crystal, D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. — Oksford: Blackwell Publishing, 2003. — 333–360-b.
4. Lightbown, P. M., Spada, N. How Languages Are Learned. — Oksford: Oxford University Press, 2013. — 95–110-b.
5. Kelly, G. How to Teach Pronunciation. — London: Longman, 2000. — 13–32-b.
6. Underhill, A. Sound Foundations. — Oksford: Macmillan, 2005. — 60–78-b.